გაზეთი ღირს			
თთვე	მან. კ.	თთვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათ დასაბეჭდათ უნდა მიჰმართონ: [illegible] ცის, კუკიაში, ავჭალის ქუჩაზედ, [illegible] ძეგლის პირდაპირ, [illegible] ლში; წერა-კითხვის [illegible] საზოგადოების კანცელარიას, სათავად-აზნაურო ბანკის სახლებში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1893 სა პოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1893

საკუთრად შპალიერის მაღაზია

კონსტანტინე იაკობის ძის

არუთინოვისა

(ერევნის მოედანი, გუბერნიის სამმართველოს გვერდით, სახლი თავ. არღუთინსკი-დოლგორუკისა; განყოფილება შუა-ბაზარში, სახლი აივაზოვისა, ჯიგრაშნის ეკკლესიის პირდაპირ).

დიდ-ძალი **შპალიერი** მივიღეთ, ნაჭერი 12 კაპეიკიდგან და უფრო ძვირი. მაღაზიაში არის აგრედვე მრავალ-გვარი

ამერიკანული კლეონკები

სტოლის გადასაფარებლად და სხვ.

ყოველთვისა გვაქვს შპალიერი რუსეთისა და უცხო ქვეყნების ფაბრიკისა; აგრედვე სხვა მოწყობილობა ოთახის მოსართველად.

მორთულობის საქმეს კისრულობს ცნობილი ტფილისში დეკორატორი, **ივანე ერნესტის ძე ლანკო**, რომლის ნახვა შეიძლება მაღაზიაში დილის 11-იდგან 12 საათამდე და საღამოს 8 საათიდამ მაღაზიის დაკეტვამდე.

(12—4)

ხოზის მონასტერთან

10—15 აგვისტოსათვის მზადდება მოგზაურთათვის კარვები. კარვების ქირა წინანდელთან შედარებით ნაკლები იქმნება.

დაგვიანებული ძეგლი

—

ბ-ნმა კოცებუმ დიდად დაავალა ქართველი საზოგადოება! ეს პატივცემული გარეშე ტომის კაცი ჰგზავნის რედაქციაში თავის წვლილს და მოგვაგონებს, რომ რუსთველი—ეს ჩვენი უდიდესი გენიოსი, ეს ყოვლად შეუდარებელი და მომხიბლავი მგოსანი, თითქოს მივიწყებია ქართველ ერსაო. ბ-ნ კოცებუს სურს, რომ რუსთველს ძეგლი აეგოს და პირველს საძირკველს ამ მივიწყებულის შენობისას თითონ ამყარებს ეს შორს თაყვანისმცემელი კაცი!

ამ მშვენიერს და საგულისხმო მაგალითს რაღა განმარტება სჭირია ქართველის გულისათვის?! ვინ ყოფილა ან იქნება ისეთი, რომელსაც ქართველის სისხლი უდგას და ესმის სამშობლო ენა, რომ ყოველს რუსთველის წაკითხვაზედ არ დამტკბარიყოს უმაღლესის ესტეტიკურის გრძნობით? აქ ყველაფერი უმწვერვალესს ხარისხამდეა აღყვანილი: სურათები, აზრები და თვით ჰარმონია ლექსთა-წყობისა!

საქართველოს ერის მწერლობის დროშაზე განსხვავებულის ასოებითა სწერია: „ვეფხვის-ტყაოსანი“. ეს პოემა ჰფარავს და გარე-[illegible] ლია აქამდე; ეს პოემა სძენს ქვეყანას სახელსა და დიდებას ერთა წინაშე; ეს პოემა ამკობს და ამშვენებს ქართველის ოჯახს, ქართველის ლხინს, ქართველის სულსა და გულს!

მაგრამ რუსთველს ჯერაც არა აქვს აგებული ძეგლი! მართალია, „ვეფხვის ტყაოსნის“ ავტორს ყოველს ქართველის გულში უდგას უმშვენიერესი და დაუვიწყარი სახსოვარი, მაგრამ ამას გარდა დიად საჭიროა, თვალსაჩინო რამეც იპოვებოდეს იმის ნიშნად, რომ ერი ღირსეულად აფასებს თავის ჩინებულს მგოსანს.

ამ შემთხვევაში საფრანგეთი განსხვავებული ქვეყანაა. არსად, იქნება, არ იციან ასე განდიდება და გაზვიადება თავის საზოგადო მოღვაწისა, როგორც საფრანგეთში. ჩვენ ხშირად შევხვედრივართ პარიჟში ისეთის კაცის ძეგლს, რომელსაც სხვაგან იმოდენს ყურადღებას არ მიაქცევდნენ. ამნაირი გაიეფება პატივისცემისა, რასაკვირველია, არ ვარგა, მაგრამ არც ისაა კარგი, დაუდევრობამ იქამდის მიაღწიოს, რომ ისეთის მწერლის ძეგლის აგებაც-კი დაივიწყოს ერმა, როგორიც შოთაა.

ჩვენ სრული იმედი გვაქვს, რაკი ეს აზრი წარმოითქვა, და თაოსნობა რუსთველის ძეგლის აგებისა იტვირთა პირველად გარეშე ტომის შვილმა, ქართველი საზოგადოება მხურვალე თანაგრძნობას აღმოუჩენს ამ საქმეს და, ვისაც-კი პოეტის ვალი ჰმართებს—და ასეთი ვინ იქნება, უზომო ნეტარება და აღტაცება არ გამოეცადოს პოეტის ნაწერისაგან?,—მოისურვებს, რომ ეს დაგვიანებული ვალი, დღეს მაინც ცოტად უზღოს მგოსანს.

საჭირო იყო მხოლოდ მოგონება, თორემ საკმაო [illegible] ძეგლის ასაგებად რომ მალე შესდგება—ეს უეჭველია.

მეველე

—◆◆—

ახალი ამბავი

—

*** კავკასიის მთავარ-მართებლის სურვილისამებრ უნდა დაარსებულ იქმნას განსაკუთრებული კომისია, რომელშიაც მონაწილეობა უნდა მიიღონ მოუსავლობით დაზარალებულ თელავისა და სიღნაღის მაზრების თავად-აზნაურთა წინამძღოლთ. ამ კომისიაშივე მონაწილეობას მიიღებენ საგანგებო საქმეთა მოხელე თავ. პ. ა. გრუზინსკი და ერთი გუბერნატორის მოხელე. კომისიამ 15 ივლისამდე უნდა შეაგროვოს ცნობანი, თუ რამდენად არის გაჭირვებული ხალხი და სად რა შემწეობა უნდა აღმოუჩინოს მთავრობამ: დაურიგოს სათესლე, ასესხოს ფული და სხვ. ამ დღეებში თ. გრუზინსკი გაემგზავრება სიღნაღსა და იქიდგან თელავს, ზემოხსენებულ ცნობათა შესაკრებად.

*** გუშინ, ამ თთვის 3-ს, დაასაფლავეს ტფილისის საგუბერნიო ექიმი ს. ს. ივანე ანდრიას ძე ზელინსკი. დილის ცხრა საათზე განსვენებულის სადგომში შეიკრიბნენ ნათესავნი, თანამსახურნი და მრავალნი ნაცნობნი. შემდეგ მის ყოვლად-უსამღვდელოესობამ, გორის ეპისკოპოზმა ალექსანდრემ პანაშვიდი გადიხადა და განსვენებულის კუბო წაასვენეს ქაშვეთის ეკკლესიაში, სადაც მწირველი იყო მისი ყოვლად-უსამღვდელოესობა, ეპისკოპოზი ალექსანდრე. ანდერძის აგებაზე ეკკლესიაში დაესწრნენ: ტფილისის გუბერნატორი, კამერჰერი თავ. გ. დ—ძე [illegible] ნაწილის მმართველი დ. ს. ს. გრაფი ტიზენგაუზენი, ტფილისის ქალაქის მოურავი, კამერგერი თავ. ნ. ვ—ძე არღუთინსკი-დოლგორუკი, მრავალნი ექიმნი და სხვ. განსვენებული ზელინსკი კუკიის სასაფლაოზე დაასაფლავეს.

*** ტფილისის საბჭოს ხმოსანთა არჩევანები დამტკიცებულ იქმნა გუბერნატორის მიერ. ახლად არჩეულ ხმოსანთა სია დაბეჭდილი იქმნება გაზეთ „Кавказъ“-ში მომავალ კვირას; შემდეგ დაინიშნება კრება ქალაქის საბჭოსი ფიცის მისაღებად და ამასთანავე საბჭო განიხილავს მოხსენებას ქალაქის მოურავისას შესახებ იმისა, რომ ქალაქის მოურავის არჩევნები გადაიდოს ენკენისთვემდე, რადგანაც ზოგიერთი ხმოსნები ტფილისში არ იმყოფებიან და სოფლად არიან წასულნი საზაფხულოდ.

*** ტფილისის ოლქის ფოსტა-ტელეგრაფის უფროსი ბ-ნი ბოგუცკი გუშინ ტფილისს დაბრუნდა.

*** სახელმწიფო ქონებათა სამინისტრის მიერ დაარსებულ იქმნა კომისია, რომელსაც დაევალა, შეკრიბოს ცნობანი შესახებ საძოვარ ადგილებისა თიანეთის მაზრაში: ფშავხევსურეთში და ზოგან სხვაგანაც. ამ კომისიამ დაწვრილებით უნდა ასწეროს საძოვარი ადგილები, ნიხრი საძოვრის იჯარისა და საზოგადოდ გამოიკვლიოს ადგილობრივი ვითარებანი.

*** გზათა მინისტრს ნება დაურთო 1894 წლის 1 იანვრიდგან ციხის-ძირის გზა ბათუმიდგან ქობულეთამდე ჩააბაროს კავკასიის ოლქის გზათა მმართველობას.

*** გუშინდელს ნომერში მოხსენებული გვქონდა, რომ ტფილისის [illegible] ავეტისოვი გასულ ივნისის 26-დამ დაიკარგა და ვერსად ვერ ნახესო. ეხლა შევიტყეთ, რომ დაკარგულის ტერ-ავეტისოვის ნათესავთ კაცები გაუგზავნიათ სოღანლუღში, სადაც საბრალო მტკვარში უპოვნიათ, უტანისამოსოდ. ამის გამო პოლიცია გუშინ გამოძიებას შეუდგა ტერ-ავეტისოვის მკვლელებისა და გამძარცველების აღმოსაჩენად.

*** გუშინწინდელს ნომერში (138), ახალ ამბებში გამოცხადებული გვქონდა, ვითომ ხარკოვის ქართველობას ჯერაც არ გამოეგზავნოს ფული იმ გვირგვინისათვის, რომ-

ფელეტონი

—

სიყვარულის „მატიანედან“

ნეტა მითხრა, სიდამ მოხველ
მაგრე უცხო, მშვენიერი,
ქვეყანაზედ რად ჩამოხველ,
ცას თუ იყავ ცისიერი;
შენი დედა ვის მიწაა,
შენი მამა—ვისი ერი?

ნეტა იმ ერს, ვინაც გშობა,
ვის მიწამაც გამოგზარდა,
ნეტა იმ ტკბილ ძუძუ-მკერდსა,
რომელიც შენ მიგიკრავდა.
ჩემი იყო, ნეტა ჩემი,
თუ სიკვდილი მე მომკლავდა!

უშენოდ-კი რა მაცოცხლებს,
თუ ვიცოცხლო, რის შემცქერმა,
გულ მწუხარმა, ბედით მკვდარმა,
ამ სოფელში, როგორც ბერმა,
უარი ვყო ყველაფერი,
ვერ მომხიბლოს ვერაფერმა.

ან მგოსანმა როგორ გაქოს,
უტოლო ხარ, შეუდარი,
სიტყვა არ მაქვს, ფიქრი შენზედ
ამიქროლდა როგორც ქარი,
გულს მიოხრებს სურვილისა
მოხეთქილი ნიაღვარი!

თ. რაზიკაშვილი

22 ივნისი

—◆◆—

საპოლემიკო საუბარი

ვინ იცის, იქნება მკითხველს კიდეც დაავიწყდა, რა ზარითა და ზეიმით გამოვიდა სასპარეზოდ სამეცნიერო და სალიტერატურო გაზეთი „კვალი“. თავის „გულის-პასუხში“ რედაქციამ პირდაპირ აღიარა, რომ ყოველსავე მოვლენაზედ უტყუარს და საფუძვლიანს სიტყვას წარმოვსთქვამთ, სამართლიანს აზრს დავადგენთო. ამასაც არ დააჯერეს მკითხველი საზოგადოება და აღთქმა დაუდეს, რომ ცხოვრებას მეცნიერების თვალით ვავსინჯავთ და ყველაფერს მეცნიერების ყურით მოვისმენთო... ისე კარგი მოგცეთ ღმერთმა, როგორც კარგი ეს აღთქმა იყო! ხუმრობა საქმე ხომ არ არის, ბატონებო, მეცნიერების გზით სვლა და მეცნიერების იარაღით ბრძოლა ცხოვრების მოედანზედ! აკი ამიტომ გულის ძგერით მოისმინა ქართველმა საზოგადოებამ ნორჩის გაზეთის „დადებული აღსარება“ და გაფაციცებით თვალყურს ადევნებდა, თუ როგორ შეასრულებს რედაქცია თავის აღთქმასო. განვლო მოკლე დრომ და მცირე ჟამმა და გაზეთის მიმართულებაც გამოირკვა: სად მეცნიერება და სად სამეცნიერო „კვალი“! თურმე რედაქციის „გულის-პასუხი“ ცალიერი ბაქიბუქი და კადნიერი პირ-გახეულობა ყოფილიყო და სხვა არაფერი. იმედგაცრუებული საზოგადოება პირ-ღია დარჩა და თითქო თაკილობდა კიდეც, რომ ასე მწარედ მოტყუვდა და აღთქმის ქადილს აჰყვა...

დიაღ, „კვალმა“ უარჰყო თავისი სიმბოლო სარწმუნოებისა, ზურგი შეაქცია არა თუ მარტო მეცნიერებას, არამედ „უტყუარსა და საფუძვლიანს სიტყვას,“ „სამართლიანს აზრს“ და, ნაცვლად ამისა, ხელი მიჰყო პირადს ანგარიშებს, ლიტერატურულს ჰორიკანაობას და იმისთანა საქციელს, რომელიც სახსენებლადაც-კი ხათაკილოა... აბრუ რომ არ გასტეხოდა, ბალღურს ცუდ-მედიდობას და ტყუილს თავ-მოწონებას მაინც თავი არ დაანება, უთუოდ იმ იმედით, რომ „კვალს“ კვალში არ ჩაუდგებიანო და ყველაფერი გაგვივა და გაგვისაღდებაო. მოგეხსენებათ, „კვალის“ ხელმძღვანელი და გამგებელი რა თავმოწონებით და რიხით უწყალობებდა თავის თანამშრომლებს „ნიჭისა“ და ტალანტის ფირმანს, რა უღირსად იხსენიებდა „ივერიის“ მოღვაწეთა,—თქვენ ბუზები ხართ, ჭიაღუებიო, წვრილ-ფეხნიო... ამ ბოლოს დროს, ცოტა არ იყოს, სამეცნიერო „ნახატებიანი“ გაზეთი წელში მოიხარა, თუმცა სახელს მაინც არ იტეხს და ბაქიობასა და ცუდმედიდობას თავს არ ანებებს. ზოგნი „კვერცხებს აღარ სდებენ“ რედაქციის საბუდარში, თუმცა აქაც-კი სამართალი ითხოვს ვსთქვათ, რომ ის კვერცხები ბევრი არა იყო-რა: დადების უმალვე ლაყეები გამოდგა.

**

„კვალი“ დღესაც აბრუს და სახელს არ იტეხს, მაგრამ ამისათვის სხვა საშუალებაა საჭირო და მარტო ცალიერი პრანჭიობა და მეცნიერების ქულაჯით და კოკარდით სიარული არა კმარა. არც ჩვენი მკითხველი საზოგადოება არის ისე გონებით დაცემული და დავრდომილი, რომ იმედი გაუმართლონ, კვალში არ ჩამიდგებიანო და ზიზილ პიპილების და გამურულ ნახატების გამო თავზე

...ლითაც ბარათაშვილის კუბო შეამკეს. ეს შეცდომაა: ფული, დიდი ხანია, მიღებული ჰქონდა კერძო კაცს და გარდაუცია „წერა-კითხვის საზოგადოებისათვის“.

* ხობი (სამეგრელო): შარშან ქოლერის შიშის გამო ჩვეულებრივი 15 აგვისტოს ბაზრობა ველარ გაიმართა და გადაიდო შემოდგომისათვის. წელს-კი ისევ 15 აგვისტოს გაიმართება ბაზრობა და ეხლავე შეუდგნენ კარვების გადაჭედვას და სხვა თადარიგს, ასე რომ პირველის მარიამობისთვის ყველაფერი მზად იქმნება. კარვების ფასი უწინდელთან შედარებით იაფია.

* დ. ლანჩხუტში (ქუთაისის გუბერნია, ოზურგეთის მაზრა) რკინის გზის სადგურზედ 1 ივლისიდგან დაარსდა საფოსტო განყოფილება ყოველ-გვარ კორესპონდენციისა.

* „Прав. Вѣст.“-ში მოყვანილია ცნობანი ხოლერის შესახებ რუსეთში: სტავროპოლის გუბერნიაში 5—12 ივნისამდე ავად გამხდარა მხოლოდ ერთი და გარდაცვლილა კიდეც. ყუბანის ოლქში 17—20 ივნისამდე ავად გახდა ორი და ორივე გარდაიცვალაო. ორლოვისა, კურსკისა, ბესარაბიისა, სარატოვისა, ტულისა, ხერსონისა და ვიატკის გუბერნიებში 6—12 ივნისამდე ავად გამხდარა 301, გარდაცვლილა 100.

* 1 ივლისს გასპარ ტერ-ოჰანეზოვმა პოლიციაში გამოაცხადა, რომ ელისაბედის ქუჩაზე ჩემმა მოახლემ რაჭის მაზრის მცხოვრებელმა ნინო ტოგონიძემ სარეცხი მომპარაო. ქალს ტერ-ოჰანეზოვისაგან მოპარული ვერაფერი უპოვნეს; მხოლოდ აღმოაჩნდა დავით მირზოევისაგან მოპარული [illegible] ამირალოვისაგან მოპარულივე ფეხ-საცმელი და ტანისამოსი.

* 2 ივლისს მახათის ქუჩაზე, დემიდოვის სახლში კონდუქტორის სამსონოვის ცოლმა ანნამ, 35 წლისამ, თავის მოკვლა განიზრახა და წყალში გახსნილი წუმწუმა დალია. თავის მოწამვლის მიზეზი შინაური უთანხმოება ყოფილა. ქალი სამკურნალოში გაჰგზავნეს საექიმოდ.

* 1 ამ თთვისას მარტინოვის ქუჩაზე ქვრივს მირზახანოვის სახლში იპოვნეს პოლიციის მეათე ნაწილიდამ მოპარული ოქროს ნივთეული, ძვირფასი ქვებ და სარეცხი.

მადლი მატლად არ შეიქნას

(კახეთის გზის შესახებ *)

როცა პაპა-ჩემი წუთი-სოფელს ესალმებოდა, მთელი თავისი უძრავ-მოძრავი ქონება ლატაკ-საწყლებს უწყალობა, და მე-კი, თავის ერთად-ერთს მემკვიდრეს, მარტო ეს მიანდერძა: „არაოდეს უსაქმოდ არ დაჰკარგო ოქროს დრო ორ-გროშიან კრიტიკოსების უმეცრებით—ცილით ალსავსე ტიტინის შეპასუხებაშიო, მხოლოდ ხალხის გულ-გონების მოძრაობას მიაპყარ ყური, გული და გონებაო“. დღესაც ამ ანდერძის გახსენებამ ამაღებინა კალამი მრავალ ქიზიყელთა გულის წყრომის მიზეზის მოსახსენებლად. გაისმა თუ არა: კახეთისკენ რკინის გზას აპირებენო, მთელი ქიზიყი ჭანდარივით ათრთოლდა სიხარულით. მაგრამ ამ ჟამად-კი ეს ჩვენი სიხარულიც იმ სიხარულს დაემსგავსა: გვალვის დროს რომ ცა თავზე დაგვჭექს და წვიმა-კი შორს დაღესტნის მთებზე დაუშვებს ხოლმე. „რა ამბავია, კითხულობენ დღეს იმედ-წარკვეთილი ქვემო-ქიზიყელები: ინჟინრები ჩვესკენ გამოვლასაც არ აპირებენ და ნუთუ ეს საუკუნოდ მიუტევებელი ცოდვა არ იქნება, რომ კახეთზე ასწილად მდიდარ კუთხეს რკინის გზა აგვაცდინონო?! დიალაც, დიდად გასაოცარი იქნება, თუ ეს გამართლდა, და ეს რომ არ გამართლდეს და ამ გზის ისტორიაც საგარეჯოს გამოყოლება სოფლებზე დაშორებული აზამბურის (მალხაზოვკის) შოსეს დაფარულ ისტორიას და სხვა ამის მსგავს ისტორიებს არ მიეგვანოს, დიდად საჭიროა ამ თავითვე დიდი ყურადღება მიაქციონ ამ საქ- [illegible] წარმატებისათვის თავ-გამოდებულთ, რომ იმათის სამართლიანობის წყალობით გზამ შესაფერ ადგილებზე გაიაროს და ქიზიყის მრავალ ერის დღევანდელ ათას გულის წყრომას და ეჭვიან მითქმა-მოთქმას საფუძველი აღარა ჰქონდეს.

როგორც გაზეთებიდამ სჩანს: კაჭრეთიდამ გეზად შებრუნებულ რკინის გზას მორად გადაატარებენ ჩალიუბნის ხეობაზე, მიიტანენ ბაკურციხემდის და აქედამ შეუხვევენ თელავისკენ. კაჭრეთი მდებარეობს უკანა-მხარში და ბაკურციხე წინა-მხარში—ორნივ მახლობლად იმ საზღვრებთან, რომელნიც ზემო-კახეთს და ქვემო-კახეთს ანუ ქიზიყს ორად აცალკევებენ: თელავის მაზრად და სიღნაღის მაზრად. სიღნაღიდამ კაჭრეთამდის $21^1/_2$ ვერსია და ბაკურციხემდის—$15^1/_2$, სიღნაღიდამვე ქვემო ქიზიყის ბოლო სოფლებამდის 13—14 ვერსი იქნება, აქედამ ცხადია, რომ გზამ თუ მართლა ისე გაიარა, კახეთზე ბევრით უმდიდრესი, ხალხთ-მრავალი და უტურფესი ქიზიყი თითქმის მთლად რკინის გზის ქვემოდ დარჩება 34 ვერსის სიშორეზედ მოწყვეტილი. თუ ამ გზის ასეთი უხერხული და ქიზიყის ალებ-მიცემის ათას ნაირად დამაბრკოლებელი სიმოკლევე გზის იაფად დაჯდომას მოასწავებს, მაშინ კიდევ სიმართლე და რკინის გზათა მეცნიერება მოითხოვს, რომ უპირატესობა ჯერ უპირატეს კუთხეს მიეცეს ‒ თელავსა ‒ თელავის მაზრას-კი არა, სიღნაღს და სიღნაღის მაზრას დაუახლოვდეს რკინის გზა. დავასაბუთოთ მოკლედ ქიზიყის უპირატესობა კახეთზე და მაშინ უფრო ყველასაგან თანაგრძნობის ღირსი იქნება სამართლიანი გულის წყრომა ქიზიყის ერისა; სიღნაღის მაზრა—ქიზიყში 90 ათასი სული სცხოვრობს და თელავის მაზრა—კახეთში-კი—65 ათასი; თვით სიღნაღში 11 ათასი სული [illegible] —7 ათასი; სიღნაღის მაზრას 5,463, 8 კვად. ვერსი ადგილ-მამული უჭირავს, და თელავის მაზრას-კი—2,101,5; სიღნაღის მაზრას 20 ათასი დესეტინა ვენახი აქვს და თელავისას-კი—14 ათასი. და რაც შეეხება ქიზიყის ბუნების სიმდიდრეს, ოთხ-ფეხთა მოშენება-სიმრავლეს და მიწის ყოველგვარ მოსავლის სიუხვეს—ყველა ეს კახეთზე ათისა და ოცის ზომით მეტი იქნება. ამ სტატისტიკურ ცნობებით რო მკითხველს თავი არ მოვაწყინო, მოგახსენებ მხოლოდ ქიზიყელთა თქმულებას, რომელიც კახელებმაც კარგად იციან: ქიზიყის შუათანა მოსავალი ძალიან დამშეულ კახეთსაც გამოჰკვებავს ახლობამდის, და კახეთის დიდი მოსავალი-კი დამშეულ ქიზიყს საუზმეთაც არ ეყოფაო. წელს ქიზიყშიაც პურის ნაკლებობა გახლდათ, მაგრამ მაინც ნახევარი დამშეული კახეთი ქიზიყიდამ წავიდა იოლას, და აბა განა დიდზე დიდი ცოდვა არ იქნება, რომ ოქროს ქიზიყს მარტო თავზე გადურბინოს რკინის გზამ და ვერცხლის კახეთს-კი, რომლის „დიდი მოსავალი ქიზიყს საუზმედაც არ ეყოფა“ თავით-ბოლომდის დათრაქოს?!. ეგრეა-და, ამ მუხთალ წუთი-სოფელში: ზოგისა ბამბაც ჩხრიალებს, ზოგისა კაკალიც არა, სუყველას ვერცხლის კახეთი აკერია ენის წვერზე, სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო, და ოქროს ქიზიყი-კი უბრალო დაბა-სოფელი ჰგონიათ შორეულებს. და არც გასაკვირველია ეს, რადგანაც ჩვენი ინტელიგენცია ჩინელების ქვეყნის პროვინციებს უფრო ზედ მიწევნით იცნობს, ვიდრე თავისას. რამდენ „ინტელიგენტს“ უკითხავს ჩემთვის: „დიდი სოფელია თქვენი ქიზიყიო“? დიაღ, პირველობა ქიზიყს ეკუთვნის არა თუ კახეთზე, არამედ საქართველოს ყველა კუთხე—მაზრებზე, და თუ ქვემო-ქიზიყის მეზობლად მყოფს მთელ ზაქათლის ოლქის ანუ გარე-კახეთის 75 ათას მცხოვრებთ და იმათ ბუნების აუარებელ სიმდიდრეს გავიხსენებთ, მაშინ ხომ რკინის გზას რომ ენა ჰქონდეს,—ქვეყანას შესძახავდა ასეთ ძახილით: ჯერ სიღნაღისკენ, სიღნაღისკენ!

რომ მომავალმა რკინის გზამ კახეთის ძუძუს მაწოებელ ქიზიყსაც ნამდვილი დედობა გაუწიოს და არა დედი-ნაცვლობა, ჩემის ფიქრით, ასეთი მოკლე და ყველაზე [illegible] გეგმა უნდა მიიღოს მხედველობაში; ნაცვლად იმისა, რომ კაჭრეთიდამ შებრუნებული ბაკურციხეში ჩავიდეს, დიდად უმჯობესია კაჭრეთიდამვე პირდა-პირ ნუკრიანში მოვიდეს და დაიდგას იქ სტანცია, სადაც ერთისა და ორის ვერსის მანძილზედ ექნება გარემო სიღნაღი და რვაას-ცხრაას კომლიანი სოფლები; ნუკრიანიდამ ჩაიაროს ბოლბის ხევ-ობაყალზე, ჩავიდეს წნორზე, წნორიდამ შებრუნებულმა აუაროს წინამხარ-ქიზიყის შესანიშნავ სოფლებს, მივიდეს იმავ ბაკურციხესთან და გასწიოს თელავისაკენ; ამ გვარად რკინის გზა [illegible] ქიზიყის უკანა და წინა-მხრის უჩარ[illegible] მაზარ [illegible] ლოებით და მთელის კახეთისასაც. რაც შეეხება მანძილის მომატების რაოდენობას, შემდეგი გამოვა: კაჭრეთიდამ ბაკურციხემდის და კაჭრეთიდამვე ნუკრიანამდის უმეტ-ნალებ[illegible] მანძილია, ხოლო ნუკრიანიდამ (ბოლბის-ხევ-ობაყალზე) წნორამდის 1[illegible] ვერსი იქნება, წნორიდამაც ბაკურციხემდის 15 ვერსია. მაშასადამე, მარტო 25 ვერსი ემატება, რომლ[illegible] წყალობით რკინის გზა მთელ შუ[illegible]გულ ქიზიყს დაუვლის და თავზე ა[illegible] არ გადაურბენს ისე სამარცხვინო[illegible] შეიძლება ასეც: გზა ისევ კაჭრეთი[illegible]დამ ბაკურციხეში ჩავიდეს, იქიდა[illegible] თელავში, და ბაკურციხიდამ ტო[illegible] გამოვიდეს წნორამდის, მაგრამ ამ[illegible] ბევრით ემჯობინება პირველი გეგმ[illegible] ერთის სიტყვით, ღირსია ამ თავით[illegible]ვე დიდი ყურადღება მიაქციონ ჩვე[illegible]ნის ქვეყნის ყველა გულშემატკივარ[illegible] ამ დიდ საქმეს: თუ სიითა და სა[illegible] გაიაროს რკინის გზამ, რომ ერთ[illegible] ავსებით და მეორეს დავსებით მად[illegible]ლი მატლად არ შეიქნას. უიმათყუ[illegible]რადღებოთ-კი, უეჭველია, ან მწვად[illegible] დაიწყება ან შამფური—ამას გვასწა[illegible]ვებს გზათა გაყვანის ძველი და ახა[illegible]ლი ისტორია...

დ. მაჩხანელი

P. S. ვსთხოვთ ადგილობრივ გა[illegible]ზეთების დიდად პატივცემულ რედა[illegible]ქციებს გადაბეჭდონ ეს მცირე წერ[illegible]ლი სიმართლის გულისათვის.

*) ჩვენ ამ წერილსა ვბეჭდავთ, როგორც გამომეტყველს ქიზიყელების სამართლიან სურვილისას. ხოლო, სამწუხაროდ ჩვენდა, სიღნაღზე გაბრუნება კაჭრეთიდამ რკინის გზისა და იქიდამ გადასვლა ბაკურციხემდე მოუხერხებლად დანახულია მცოდნეთაგან. ბაკურციხიდამ-კი წნორამდე შტოს გატანა, ვგონებთ, სამერმისოდ სახეში მიღებულ იქნება.

რედ.

დავით გარესჯის უდაბნოს გუჯრები

(შემდეგი *)

№25. „ქ. სასოსა ჩვენსა წმინ[illegible]დისა და ღირსისა მამისა დავითის გა[illegible]რესჯის მრავალ მთის მონასტერ[illegible] შემოგწირეთ მცირე ესე ძღვენი ჩვე[illegible] ყოვლისა ზემოსა საქართველოსა ირა[illegible]კლი მეორისა მეფისა პირმშომან ძე[illegible]მან, საქართველოს უფლის წულმან გიორგი და ძეთა ჩვენთა დავით, იოანე, ბაგრატ და თეიმურაზ; ასე რომ, რადგანაც კურთხეული მეუღლე ჩე[illegible]მი, ქისიყის მოურავის ასული ქეთე[illegible]

*) იხ. „ივერია“, № 135.

[illegible]გვინს დამადგმენ, ნადიმებს გამართვენ, საცა მივალ, და ქება-დიდებას შემასხმენო.

ცხოვრება თავისას არ იშლის და სხვა-და-სხვა „ჟამთა სიავე“, საჭირბოროტო საგანი თანდათან მატულობს, იბადება, იზრდება და ბოლოს საყოველთაო ყურადღებას იზიდავს. ყველა ამას და ბევრს სხვასაც გაძღოლა და პატრონობა უნდა და ეს ხომ მწერლობის პირდაპირი მოვალეობაა. რასაკვირველია, უპირველეს ყოვლისა ამ საქმეს ხელი უნდა მოჰკიდოს ისეთმა გაზეთმა, რომელმაც თავის დროშაზე დიდის ასოებით დასწერა—„უტყუარი და საფუძვლიანი სიტყვა“... ესე იგი „მე ვარ და ჩემი ნაბადი, გამთენებელი ღამისაო“ და თავის ნებით შეება ცხოვრების მძიმე უღელში. მაგრამ „კვალს“ ეს არ ეპრიანება, თითქო მარტო რვაულიან გუთნის „ნახატი“ საკმაო იყოს საზოგადო მოღვაწეობისათვის!

და აი ამის მაგალითიც: კახეთის საზოგადოებამ შეიგნო თავისი გაჭირვებული ეკონომიური მდგომარეობა და მოიწადინა, როგორმე განაკარგოს ცხოვრება. ამას ზედ მოჰყვა თათბირი და ბაასი იმ ღონის-ძიებისა და საშუალების გამო, რომლითაც შეიძლება კახელმა თავად-აზნაურობამ თავი დააღწიოს გაჭირვებასა. განიზრახეს ვენახის პატრონთა საზოგადოების და სამეურნეო კაპიტალის დაარსება. „ივერიის“ რედაქტორი განგებ ამისათვის მიიწვიეს და იმანაც მის მიერ შესაძლებელი მონაწილეობა მიიღო თვითოეულს ამ საქვეყნო საქმეში და კახეთს წავიდა, სადაც სიტყვით და რჩევით დაეხმარა თავის თანამემამულეებს შეძლებისადაგვარად. არც „ივერია“ ჩამორჩა საქვეყნო საქმეს და, როგორც მკითხველსაც ეხსომება, რამდენიმე წერილი უძღვნა ამ საგანს. მაგრამ როგორ მოიქცა „კვალი“, რა „უტყუარი და საფუძვლიანი სიტყვა“ წარმოსთქვა, რომელი „სამართლიანი აზრი“ დაადგინა საქვეყნო საქმეზე?—სამეცნიერო გაზეთს მარჯვე დრო ჰქონდა საზოგადო სახნავი მოეხნა და კეთილი თესლი დაეთესნა, მაგრამ სჩანს, რომ ღვარძლისა და ეკლის თესვა უფრო ადვილი ყოფილა... „კვალმა“ აიღო და ტაკი-მასხარობას მიმართა, კილვა და უმართებულო ოხუნჯობა დაიწყო ი. ჭავჭავაძის კახეთში წასვლის გამო. და მერე ამ კილვასა და ოხუნჯობას ნეტავი რაიმე მიზეზი მაინც ჰქონდეს და რაიმე მართებულობა მაინც ეტყობოდეს!..

ჯერ ერთი ესა, რომ მოგზაურობის მიზეზი ის არა ყოფილა, რასაც „კვალის“ ლექია პუბლიცისტი უჩვენებს,—ვითომ „ი. ჭავჭავაძე განემგზავრა მისი ნახვის მონატრე კახეთისაკენ, რათა შეესწავლა ალაგობრივი მწუხარება, თუ რამდენად იყო დაბალი (თუ მდაბიო?) ხალხი შიმშილით შეწუხებული“... ამგანზრახ შეთხზულ მიზეზის დასახელება იმიტომ იყო საჭირო, რომ პუბლიცისტს სასაცილოდ აეგდო ის ნადიმი, რომელიც კახეთის თავად-აზნაურობამ პატივის საცემლად გაუმართა ი. ჭავჭავაძეს, და სწორედ ამიტომ თვალები დახუჭა და ნამდვილი მიზეზი არ დაინახა, თუმცა ეს უკანასკნელი ყველასათვის ცხადი იყო. და თუნდაც შიმშილის გამოძიებას და შესწავლას აეძულებინა კახეთში სამგზავრებლად, რა სასაცილოდ და ყბად აღების ღირსია საზოგადო მოღვაწის პატივის საცემლად გამართული ნადიმობა? ეგეთი ნადიმობა ყველგან ჩვეულებად არის მიღებული, თავისი მნიშვნელობა აქვს და მხოლოდ „შურმა არა უწყის პატივი უმჯობესთა“...

აწინდელს ჩვენს მდგომარეობაში ყოველგვარი საზოგადო მოღვაწეობა მსხვერპლის შეწირვაა სამშობლოს ტრაპეზზედ და ჯილდოდ მოღვაწეს მარტო პატივისცემა-ღა მოელის და ამ უანგარო ზნეობრივს ჯილდოსაც უგუნურება და ზაკვა გზაზედ ეღობება, თითქო საზოგადო მოღვაწეს თანაგრძნობა და გამხნევება არ ესაჭიროებოდეს! ყველა პატიოსანს და გულით სპეტაკს მწერალს უნდა ესიამოვნებოდეს, როცა საზოგადოება პატივი[illegible] ეპყრობა თავის წევრს, აფასებს იმი[illegible] ღვაწლს, მართლის ქებით ადიდებს. საზოგადოების ეგეთი თანაგრძნობა მოღვაწის მიმართ ხელს უწყობს ზნეობრივს აღორძინებასა, ხალხის აღზრდას და ცნობიერების წინ სვლას. სწორედ ეს მნიშვნელობა აქვს საზოგადო ნადიმობას, რომელიც მოღვაწის პატივის საცემლად იმართება. მაგრამ „კვალის“ პუბლიცისტი უშნოდ ოხუნჯობს—„კახურის ღვინის შადრევანები იღვრებოდა კეთილის მოძღვრის საქეიფოდ“... „ეს უკანასკნელი ყოვლის შემომქმედი ძალა, მუნჯთა ენის ამდგმელი და ენა-კოჭლთა (თუ ენა-ბრგვილთა?) ენის გამსწორებელი“, ყოფილა მიზეზი მოღვაწის ქება-დიდებისაო და სხ... დიაღ, „შურმა არა უწყის პატივი უმჯობესთა“...

* *

„კვალის“ იმავე ნომერში (№26) მოხსენებულია, რომ მოსკოვის არქეოლოგიურმა საზოგადოებამ მიანდო

ვან, წმიდასა მაგას მონასტერსა შინა დაიმარხა და ჩვენცა გვაქვს აღთქმა მაგასვე წმინდასა მონასტერსა შინა დაფლვისა, როდესაც ნება ღვთისა იქმნება, მისმან უმაღლესობამ მეფემან ბატონმან მამაჩვენმა ახმეტას ორივ ზვრები ჩვენ გვიბოძა,—ამ ორი ზვრიდამ შემოგვიწირავს წელიწადში ერთი ურემი დაწმედილი ღვინო, რომ იქნება ორას ორმოცდა ათი თუნგი. ამ ზვრებს, თუნდა ბევრი გამოვიდეს, თუნდა ცოტა, თუნდა ერთი ზვარი მოჰსცდეს და თუნდა ორივ მოჰსცდეს და ერთის ურმის მეტი არ გამოვიდეს, მაინც ეს ერთი ურემი ღვინო უკლებელად ყოველს წელიწადს უნდა მოგვერთმეოდეს. თქვენის ხარითა და ურმით უნდა წამოიღებდეთ, ეს ერთი ურემი ღვინო ორას ორმოცდა ათი თუნგი, სამ თუნგიანის ჩაფით და ოცდაორის სტილიანის თუნგით დაწმედილი ღინო საუკუნოდ მოუშლელად უნდა მოგვერთვასთ. წმინდასა მაგას მონასტერსა შინა ეკკლესია არს—ერთი საღმრთოსა ფერიცვალებისა, რომელსა შინაცა ასვენია წმინდისა მამისა დავითის გვამი; მეორე—დიდი ეკკელესია წმიდისა იოანე მახარებელისა და ღვთის მეტყველისა და მესამე წმიდის ნიკოლაოზისა. რომელმანცა ჩვენგან სასოებით ესე შემოწირულობა მოგიშალოსთ, იყავნ წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ მაცხოვარებად ჩვენდა განკაცებულისა და საღმრთოთა ფერიცვალებითა განბრწყინვებულისა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს მიერ და მისსა ეკკლესიასა შინა მდებარისა წმიდისა მამისა დავითისაგან, წმიდისა მოციქულისა, მახარებელისა და ღვთის მეტყველისა იოანესაგან და წმიდისა მამისა ჩვენისა და საკვირველთ მოქმედისა ნიკოლაოზისაგან და წმიდისა მაგას მონასტერსა შინა სათნოდ ღვთისა აღსრულებულთაგან—აქა და მერმესაცა; და მარცხენითსა ნაწილსა თანა იქმენინ დაწესებულ სახსენებელი მისი. ხოლო მტკიცე მყოფელნი ამისნი იყავნ კურთხეულ საუკუნოდ. ამინ. დაიწერა ივნისის 27. სიტყვისა ღვთისა განხორციელებითგან ჩღპბ, ქართულს ქორონიკონსა უო—470—1782 წ.

ამა შეწირულობას ამტკიცებენ: 1) „ჩვენ ყოვლისა საქართველოს პატრიარქი მეფის ძე ანტონი მისის უვანათლებულესობის, ჩვენის ძმისწულის მეფის ძის გიორგის შეწირულობის სიგელსა ამას ვამტკიცებთ. ივნისი კზ, წელსა ჩღპბ—კათალიკოზი ანტონი (ხელჩართულით). 2). „ჩვენ ბატონიშვილი იულონ ამ ჩვენი ძმის გიორგის შეწირულობის სიგელს ვამტკიცებთ. ივნისის ვზ, ქორონიკონსა უო (იულონ).. 3) „ქ. ჩვენ სრულიად საქართველოჲსა მეორე მეფე ირაკლი ვამტკიცებთ წიგნსა ამას. აგვისტოს ქორონიკონსა უო“ [ირაკლი.]

4) „ქ. ჩვენ ყოვლისა ზემოჲას საქართველოსა დედოფალთ-დედოფალი, ბატონის დადიანის ასული, პატრონი დარეჯან ამ ჩვენის შვილის შეწირულობის წიგნს ვამტკიცებთ. აღიწერა ენკენისთვის ლ, ქრონიკ. უო [დარეჯან დედოფალი]

5. კათალიკოზი ანტონი ირაკლის ძე 1801 წ. იანვრის 27

6. ვახტანგ ირაკლისძე, სეკტემბრის 30. 1782 წ.

8. მეფის ძე არხიდიაკონი ანტონი, სეკტემბრის 30, 1782 წ.

9. ბატონიშვილი მირიან, სეკტემბრის 15, 1782 წ.

დიდათ ვუმადლით ბატონიშვილს გიორგის, რომ მეთვრამეტე საუკუნეში ხმარებული ღვინის საწყაო გადმოგვცა, ხმარებული თელავის მაზრაში. თუმცა დარწმუნებით ვერ ვიტყვით, რომ იმ დროს სიღნაღის მაზრაშიაც ეგევე ზომა იქმნებოდა ხმარებაში, მაგრამ დაახლოვებით ეგე საწყაო საერთოდ მისაღებია კახეთში, რადგან დღეს მთელ კახეთში ჩაფი, საპალნე და ურემი საერთო ღვინის საწყაონი არიან. დღეს მთელ კახეთში ერთი ღვინო შესდგება სამ საპალნისაგან; 1 საპალნე=31 ჩაფს; 1 ჩაფი=$4^1/_4$ თუნგ ღვინოს, წონით სრულს ერთ ფუთს, ანუ ქართულებრ 32 სტილს, რადგან 1 ქართული სტილი=$^1/_4$ ეხლანდელ გირვანქისას. ერთი დღევანდელი თუნგი ღვინო წონით არის ერთი ფუთი: $4^1/_4$, ცოტა რამ ($^1/_9$ გირ.) ნაკლები. ხოლო წარსულ საუკუნეში ხმარებული ოც-და-ორ სტილიანი თუნგი ყოფილა, გირვანქობით რომ ვიანგარიშოთ, ოცდა შვიდი გირვანქა და ნახევარი ($27^1/_2$ გ.). მაშ-სადამე, მაშინდელი ერთი ჩაფი უდრის ($27^1/_2 \times 3$) ორ ფუთს და ორ გირვანქა ნახევარს; ერთი ურემი ღვინო ეხლა რომ სამი საპალნეა, ხოლო 93 ჩაფი, ანუ 93 ფუთი,—წარსულ საუკუნეში ეგევე ერთი ურემი ყოფილა $83^1/_3$ ჩაფი, ანუ ას სამოცდა ათი ფუთი და თოთხმეტი გირვანქა. ჩვენ ეჭვი გვაქვს, რომ იმ დროს მთელ კახეთში ერთი ზომის თუნგი ყოფილიყოს. დღეს გორის მაზრაში თორმეტი თუნგი (თუნგი ოთხ ჩარექიანია) ერთ კოკა ღვინოს უდრის, მაგრამ ზოგიერთ სოფლებში (ჴალა, საკორინთლო, სამთავისი) თუნგი შვიდ ჩარექიანია და, მაშასადამე, ერთი კოკა ნამდვილ თორმეტი თუნგი-კი არა, ოც-და-ერთი თუნგია. ამ სახით, როგორც დღეს მთელ გორის მაზრაში, ერთნაირი საწყაო თუნგი არა მუშაობს, არამედ სხვა-და-სხვა,—ეტყობა წარსულ საუკუნეშიაც მეტ-ნაკლები თუნგი უმუშავებიათ და კიდეც ამისათვის აღნიშნავს ბატონიშვილი გიორგი ოც-და-ორ სტილიან თუნგსა.

პ. ცხვილაველი

ბიბლიოგრაფია.

ჩვენ მოგვივიდა ახალი წიგნი—„შრომა კავკასიის მკურნალთა პირველ კრებისა, I ტომი, 1 რვეულ (141 გვერ. დიდის ფორმატისა), რომელშიაც მოთავსებულია ცნობანი ხოლერის მიმდინარეობის შესახებ ყუბანისა და ჩერნომორის ოლქებში 1892 წელს. ამ „შრომის“ რედაქცია, რომელიც ხუთის ექიმისაგან შესდგება (მ. გოლბეკი, ი. პანტიუხოვი, მ. ლუნკევიჩი, პ. პოლაკოვი და ტ. რუდენკო), წინასიტყვაობაში ამბობს, რომ ჯერ დავიწყეთ ბეჭვდა იმ მოხსენებათა, რომელნიც ექიმთა კრებაზედ წაკითხულ ვერ იქმნენ, რადგანაც ამისათვის დიდი დრო იყო საჭიროვო; როდესაც ამ მახსენებათა ბეჭდვა გათავდება, მაშინ დასტამბულ იქმნება კრების პროტოკოლებიცაო.

ამ „შრომის“ რვეულში დაბეჭდილია მოხსენებანი: 1, ექიმის კრიკლივისა—ხოლერა ყუბანის ოლქის ბატალპაშინის განყოფილებაში; 2, ექიმის კადკინისა—ხოლერა სარატოვისა და კლიუჩევის სტანიცებში, ყუბანის ოლქი, ეკატერინოდარის განყოფილებაში; 3, ექიმის ლევისა—ხოლერა ყუბანის ოლქის მაიკოპის მაზრაში; 4, ექიმის ალბანოვიჩისა—ხოლერა ქ. მაიკოპში (ყუბანის ოლქი); 5, ექიმის სმოლიჩისა—ხოლერიანთა წამლობა ლაბის სამხედრო საავადმყოფოში (ყუბანის ოლქი); 6, ექიმის ტოლკინისა—ღონისძიებანი ხოლერის წინააღმდეგ ყუბანის ოლქის ეისკის განყოფილებაში; 7, ექიმის აბესალომოვისა—ხოლერა ქ. ეკატერინოდარში; 8, ექიმის კლივენკოსი—სტატისტიკური ცნობანი ხოლერის შესახებ ჩერნომორის ოლქში, ინსტრუქციით, რა ღონისძიებანი უნდა მიეღოთ მკვიდრთ, რომ ხოლერა არ შემოეტანა მუშა-ხალხს, მოუსავლიან ადგილებიდგან სამუშაოდ ნოვოროსისკში ჩამომსულს; 9, ანგარიში ნოვოროსიისკს საავადმყოფოს ხოლერიანთა განყოფილებისა; 10, ექიმის სივოლოჟსკისა—ცნობანი ხოლერის შესახებ ნოვოროსისკში?

წიგნი მეტად საყურადღებოა და ადვილად გასაგები არა ექიმთათვისაც. მიზეზი ხოლერის გავრცელებისა და მოსპობისა ზოგს მოხსენებაში კარგად არის გამოკვლეული და სტატისტიკით დასაბუთებული. რავდენობა ავადმყოფთა და გარდაცვალებულთა, მათი ვინაობა, ხნოვანობა, ყოფა-ცხოვრება და სხვა ამ გვარი ცნობანი მრავალია წიგნში.

სასურველია, რომ კავკასიის ექიმთა კრების „შრომა“ მალე იყოს მთლად დასტამბული, მეტადრე ამიერ-კავკასიის შესახებ.

—

მოგვივიდა აგრედვე პროტოკოლები საიმპერატორო სამკურნალო საზოგადოების 16 მარტის, 24 აპრილისა და 3 მაისის კრებისა, №№ 2, 3 და 20. უკანასკნელში დაბეჭდილია, სხვათა შორის, ამ საზოგადოების შემნახველ-გამსესხებელ კასსის ანგარიში 1892 წ. საანგარიშო წლის განმავლობაში წევრთ შეუტანიათ საწევრო ფული 3305 მ. 52 კაპ. ამავე დროს წევრობისათვის თავი დაუნებებიათ და გაუტანიათ 2343 მან. 76 კ. შემოტანილია წევრთაგან ვალი 32,141 მ. 23 კ. და გაუტანია 181 წევრს 28,562 მ. 40 კ. ამას გარდა 1893 წ. 1 იანვრისათვის საზოგადოებას ნაღდი ფული და ბილეთები ჰქონია 39,543 მ. 70 კაპ. აქედგან 36,600 მ. ხელ-უხლებელი თანხა და 2,943 მ. 70 კ. ალებმისაცემი.

სესხის გაცემის გარდა, საზოგადოება შემწეობასაც აძლევს ღარიბ წევრთა ოჯახობას[illegible] შემთხვევით დაზარალდა და სიღარიბეში ჩავარდა.

წვრილი ამბავი

ამერიკას, ამ განათლებულ ქვეყანას, კარგად აქვს შეგნებული, თუ რა ძნელია უსაქმოდ წანწალი, განსაკუთრებით იმ ქალებისათვის, ვინც პროვინციებიდგან მოდიან დიდ ქალაქებში ადგილის საშოვნელად. ბევრი, ძლიერ ბევრი დამაფიქრებელი განსაცდელი მოელით მათ უცნობ ქალაქში, უცნობ ხალხში. ამისთვის ბოსტონში, ნიუ-იორკში, ბალტიმორაში, ნიუ-ორლეანში და სხვა ოც ქალაქში დაარსებულია ათასნაირი „დამხმარებელი“ საზოგადოება. საგანი ამ საზოგადოებისა არის უპატრონოს პროვინციებიდგან ახალ ჩამოსულ ხელოსან ქალთ, უშოვნოს იაფ-შესაფერი ადგილი და მისი ცხოვრება ისე მოაწყოს, რომ არავითარი განსაცდელი არ დაატყდეს თავს და უღუკმა-პურობით, ცუდ ყოფაქცევას არ გადჰყვეს. მხოლოდ ნიუ-იორკში ამისთანა საზოგადოება 19-ია. ბოსტონში ამგვარ საზოგადოებას, სახელად „დახმარება მოგზაურთა“-ს, დიდი ღვაწლი მიუძღვის ამ ქალთა წინაშე. არის აგრედვე სხვა საზოგადოებანიც: „მეგობარი ხელოსან ქალთა,“ „დახმარების ხელი“, „ახალგაზდა ქალების მფარველობა“ და სხვ. ეს საზოგადოებანი გამოჰკითხავენ ახალ მოსულს ვინაობას, ხელობას და ამის კვალად გაუჩენენ საქმეს. მისცემენ ოთახს, სასმელ-საჭმელს, რასაკვირველია, სხვა-და-სხვა გვარს, იმის მიხედვით, თუ თთვეში რავდენს აიღებს მუშაობისაგან. კვირაში მათი სამუშაო ფასი განისაზღვრება 2—5 დოლარით. ვინც ძლიერ მცირე ჯამაგირს იღებს, ასე ოთხ მანათამდე კვირაში, იმათთვის ბოსტონში, მაგალითად, „საშუალად გაწვდილ ხელს ახალის ინგლისისას“ გამართული აქვს ცალკე სასტუმრებელი. აქ ისინი თვითონ არეცხავენ, იგვრავენ, ერთის სიტყვით თვითონ უვლიან თავსა და სახლს. ხოლო ამ ხელოსან ქალთა შორის მოიპოვებიან ისეთნი ბედნიერნიც, რომ თთვეში 10—12 მანათს აძლევენ შესანახს, და ზოგი უფრო ფეხ-გაშლილთა სცხოვრობს. ამას გარდა, ამ ქალთათვის დაარსებულია „კლუბ“...

თავის; წევრს-კორესპონდენტს გ. ე. წერეთელს გამოკვლევა ისტორიულთა ნაშთთა შორაპნის მაზრაშიო. მითამ და იცოდეთ, რა კაცი ყოფილა თქვენგან აბუჩად აგდებული გ. წერეთელიო? თუ მოსკოვის არქეოლოგიურმა საზოგადოებამ არ იცის, რა ჯურის მკვლევარი და არქეოლგ-ისტორიკოსია ბ-ნი გ. წერეთელი, ჩვენ ხომ კარგად ვიცით, თუნდ იმ ლექციით, რომელიც მან საჯაროდ წაიკითხა ოდესლაც, და იმ მაგალითით, რომ ბაგრატ მესამე, მეფე იმერეთისა და სრულიად საქართველოს მეფე ბაგრატ დიდი ერთმანეთში არია და ერთი მეორედ მოეჩვენა, პაწია ბაგრატის სახეზედ აღტაცებით წაიკითხა დიდება და სახელოვანება ბაგრატ-დიდისა, მეხუთესი. იქნება შორაპნის ისტორიულ „ნახატებსაც“ მოჰფინოს ბ-ნმა გიორგი ექვთიმეს ძემ წერეთელმა სხივი თავისებურ გადასხვაფერებისა და მოსკოვის საარქეოლოგიო საზოგადოებამ ნადიმი გაუმართოს, პატივის საცემლად მის სახელოვანს „ისტორიულ ნაშთთა“ მაძიებელს, თუმცა საეჭვო-კია, რომ მოსკოვის „კისლიშჩის“ შადრევნები დაიღვაროს იმის საქეიფოდ, მუნჯთ ენა აუდგას და კოჭლთა ენა გაუსწოროს... მაგრამ წარმოვიდგინოთ, რომ ეგრეც მოხდა. ნეტავი გვაცოდინა, მაშინ რაღას იტყოდა „კვალის“ პუბლიცისტი გ. წერეთლის საარქეოლოგიო მოგზაურობაზედ? კახეთის თავად-აზნაურობა დიდის სიამოვნებით უნდა მოელოდეს ამ მოგზაურობის აღწერას და მართლაც, ყველასთვის სასიამოვნო უნდა იყოს, თუ როგორის პატივის ცემით მიიღებენ მოსკოვში საუკეთესო მამულის შვილს, ერის იმედს და სიქადულს... გ. ე. წერეთელს!

ოხუნჯობის გარდა „კვალის“ პუბლიცისტი ვითომ და „მეცნიერების ყურით ისმენს“ და „მეცნიერების თვალით უმზერს ქვეყნის ჩარხის წაღმა-უკუღმა „ტრიალსაც“, მაგრამ ისეთს, მართლაც და მეცნიერის სიდინჯით, წაღმა-უკუღმა მალაყს გადადის, რომ კაცი შიშობს, ცხვირპირი არ დაიმტვრიოსო. მაგ., ი. ჭავჭავაძეს კრებაზე, სხვათა შორის უთქვამს — „ცხოვრება ჭიდილიაო“ და ჩვენი შინ გამოჩეკილი მეცნიერი ჩასცივებია ამ ზოგადს განმარტებას და გაიძახის, „ცხოვრება სასტიკი ბრძოლაა“ და არა ჭიდილიო, თითქო არავინ იცოდეს, რომ ცხოვრების ჭიდილი სხვაა და გლდანელისა კიდევ სხვა. და როცა უკაცრაულ პუბლიცისტის სიტყვების რახა-რუხს ისმენ, უნებლიედ გაგონდება მოლიერის გამოჩერჩეტებული ფილოსოფოსი, რომელიც დორბლებს ჰყრიდა და გაჰკიოდა—„უნდა ითქვას ფიგურა ქუდისა და არა ფორმა ქუდისაო“...

ჩვენ არას ვიტყვით იმის შესახებ, რომ „კვალის“ პუბლიცისტს თითქმის სამშობლოს ღალატად მიაჩნია ტფილისის სათავად-აზნაურო სკოლის გადაკეთება სამეურნეო სასწავლებლად. ამ საგნის გამო ბევრი ითქვა და დაიწერა და „კვალის“ მეცნიერიც ახალს არას ამბობს, იგი მხოლოდ ნათქვამს და გაგონილს ჰღეჭავს და ისიც ისრე უგემურად, რომ კამათობის ხალისი უნებლიედ გეკარგებათ. მხოლოდ ერთი რამეა საყურადღებო. ავტორი გვარწმუნებს, რომ ბ-ნ ი. წინამძღვრიშვილის სკოლა წინ ვერ წასწევს ჩვენს მეურნეობას, რადგანაც იქ კურს-დასრულებულებს იმოდენი ცოდნა არ ექმნებათ, რამდენიც საჭიროა ჩვენის უკან ჩამორჩენილის მეურნეობისათვისაო. ავტორის აზრი რო საფუძვლიანი იყოს, ურიგო არ იქმნებოდა სკოლის მოსპობა. მაგრამ მეორე ადგილას ავტორი სხვას ამბობს, თავის დედა აზრს თითონვე არღვევს: წინამძღვარიანთ-კარის სკოლიდგან „მხოლოდ ნასწავლი მუშა“ გამოდისო. ჩვენ გვგონია, რომ „პრაქტიკულად გაწვრთნილი“ და „ნასწავლი მუშა“ დიდი ღვთის წყალობაა „უკან ჩამორჩენილ მეურნეობისათვის“ და, რა-კი ასეა, ეხლა თქვენ გასაჯეთ—რა ფასი და ღირსება უნდა ჰქონდეს „კვალის“ აბდა-უბდა და ორჩოფეხა მსჯელობას... თუნდ ეგეც არ იყოს და ვსთქვათ, რომ, ჩვენის ფილოსოფოსის აზრით, ი. წინამძღვრიშვილის სკოლა მთლად არ აკმაყოფილებს მოთხოვნილებას. ხოლო რად სწამებთ იმათ, ვისაც ტფილისის სათავად-აზნაურო სკოლის გადაკეთება უნდა, რომ ვითომ მათგან სასურველი სკოლაც ისეთივე იქნება, როგორიც წინამძღვარიანთ-კარის სკოლაა, და არა ისეთი, რომელიც ჩვენს, უფრო დიდს საჭიროებას, შეეფერება და გაუძლვება. „სამართლიან აზრადაც“ ესეთი მსჯელობა და ცილის წამება მიაჩნიათ და საქვეყნოდაც თავი მოაქვთ... თქმა არ უნდა, რომ ესეთი საქციელი შესაწყნარებელია იმისთანა მეცნიერისაგან, რომელმაც დიდი ბაგრატი პატარად აქცია და პატარა დიდად და წარბიც არ შეიხარა.

ი. ლიახველპირელი

ზმა“. ეს „კლუბები“ არაფრით არა ჰგვანან ჩვეულებრივ კლუბებს. იქ არის გამართული სახელოსნო, სამკითხველო, საბაასო და სხვ. აქა აქვთ ხოლმე მუსიკა და ბაასი სხვა-და-სხვა საგნის გამო; სახელოსნოებში მეცადინეობენ ჭრაკვეთით, მზარეულობით, ტიპოგრაფიულ საქმითა და სხვა ამგვარ საქალო ხელობით. ამ გვარად შეისწავლიან ხელობას და შეუძლიათ პატიოსანი და უკვედრებელი ლუკმა-პური სჭამონ. ამგვარ საზოგადოების დაარსება ამერიკაში მაინც არ არის საძნელო.

ქალაქ ნიუ-იორკის „ამხანაგობა“ სულ ადვილად და შეუმჩნევლად შესდგა. ერთმა ქვრივმა და სათნო ქალმა, გრეს დიუგმა, დაიქირავა სახლი 35 დოლარად, დააყენა ექვსი ასეთი მომუშავე ქალი, რომელნიც საერთო ხარჯითა სცხოვრებდნენ. თანდათან მოემატა შეგირდები, და მალე შესდგა ძლიერი ამხანაგობა.

გასართობი

საკომისიო ბანკი

დრამა 3 მოქმედებად

(თარგმანი)

მოქმედება I

მობრძანდით, ბატონებო, ბანკი ფულს გაძლევთ, რამდენიც გნებავთ; გირაოდ მიიღება: აქციები, ობლიგაციები, ცოლი, შვილი... შემოტანილ ფულში 25°/₀ მოგვცემთ. აქვე შეიძლება დაზღვევა ცეცხლისა, წყლისა, სეტყვისა სიკვდილისა და რისაგანაც გინდათ. აქვე ისყიდება მომგებიანი ბილეთები. ვისაც ორი გროში გაგაჩნიათ მივიღებთ, მოგვიტანეთ: მივიღებთ, ღმერთმანი!

მოქმედება II

ჩვენის ბანკისთვის რეკლამა საჭირო არ არის. ბანკის საქმე ისე კარგად მიდის, რომ, ვინც ფულს მოგვცემს, მანათზედ მანათს მიიღებს სარგებელს. ვინც ჩვენ ბანკში მომგებიან ბილეთს იყიდის, უეჭველად 200,000 მანათს მოიგებს. ბილეთის ფულს ერთად არა გთხოვთ, დაგვიცდით. თუ გნებავთ, თვეში 5 მანათი შემოიტანეთ.

მოქმედება III

ბანკის მოხელე (ხალხს) რა გინდათ, რას მოგროვილხართ?

ხალხი. რა უნდა გვინდოდეს? ჩვენი ფული გვინდა! ბანკი რად დაუკეტნიათ? სად არის დირექტორი? სად არის კასირი?

მოხელე. დირექტორმა თავი მოიკლა. კასირი ჩიკაგოს გამოფენაზედ წავიდა.

ხალხი. ფული!.. ჩვენი ფული!... ვაიმე, ქრისტიანებო ვინა ხართ? დაგვიღუპენით! (ატყდება ჩოჩქოლი)

პოლიციელი. მერე ვისი ბრალია? ვინ გეხვეწებოდათ, ბანკში ფული შეიტანეთო? ე მანდ დაჩუმდით, თორემ პოლიციაში წაგაბრძანებთ!..

მერსი

წერილი რედაქციის მიმართ

გეგზავნი ამასთანავე ჩემ მიერ შეგროვილ 33 მანეთს შოთა რუსთაველის ძეგლის ასაგებად და უმორჩილესად გთხოვ „ივერიის“ რედაქციას შემომწირველთა სია გამოაცხადოს:

მღვდ. დეკან. ისაკ იორდანაშვილი 6 მ., მღვდ. ლეონტი ჭოლაშვილი 5 მ., მღვდ. ზაქარია ლეჟავანოვი 5 მ., მღვდ. სიმონ ლიამე 3 მ., ვასილ თაქთაქოვი 5 მ., ვლადიმერ კარაძე 3 მ., ნიკოლოოზ რცხილაძე 1 მ., სიკო კასრაძე 5 მ.

ქ. ერევანი. ს. კასრაძე

26 თიბათვე 1893 წ.

დეპეშა

2 ივლისი

პეტერბურგი. მემკვიდრე ცესარევიჩი გუშინ დაბრუნდა მოგზაურობიდგან და წარბძანდა ცარსკოე სელოში.

ირკუტსკის მთა-მადნის სასწავლებელი დაარსებულ იქმნება იმის მგზავსად, როგორიც არის სასწავლებლები ურალზედ, პოლშაში და სამხრეთ რუსეთში; ხოლო პროგრამა ცოტათი შეცვლილ იქნება ადგილობრივ ვითარების მიხედვით.

„Нов. Время“-ს შეუტყვია, რომ განზრახვა აქვთ დაადგინონ,—იმ რკინის გზის მოხელეთ, რომელთაც წელიწადში 3,000 მანათზედ მეტი ჯამაგირი აქვთ, საჩუქარი აღარ მიეცეთ; რკინის გზის იმ მოხელეთა დასახმარებლად, რომელთაც მცირე ჯამაგირი აქვთ, გადაწყვეტილია დამხმარებელი კასები დაარსდეს.

3 ივლისი

ბერლინი. სამხედრო კანონ-პროექტი მიღებულ იქმნა მეორედ წაკითხვის შემდეგ მუხლ-მუხლად, ხელის აწევით.

ლონდონი. საზოგადოებათა პალატაში გრეიმ გამოაცხადა, რომ არავითარი ცნობანი იმის შესახებ, ვითომც იანის ექსპედიცია პამირზედ მიდიოდეს, მთავრობას არ მიუღია; რუსეთის მთავრობამ თავის მხრივ ფორმალურად დაარწმუნა ინგლისი, რომ მოლაპარაკების დროს არავითარი ექსპედიცია პამირზედა არ იქმნება გაგზავნილიო. რაც შეეხება ხმებს ჯარის გადაყვან-გადმოყვანისას, საქმე მხოლოდ იმაში ყოფილა, რომ ჯარი შეუცვლიათ. გრეიმ დაუმატა, რომ ინგლისის მთავრობა არა ჰფიქრობს ექსპედიციის გაგზავნას პამირზედაო.

მიუხედავად იმისა, რომ საფრანგეთის სამინისტრომ მშვიდობიანობა გამოაცხადა, სამი საფრანგეთის გემი გირლოთ მეკონგში მივიდა. რის გამოც სიამის ფორტებიდგან ზარბაზნები დაუშინეს; გემებმა ამითვე უპასუხეს, უფრო წინ წავიდნენ და ამ ჟამად ბანგკოკთანა სდგანან. ფრანგეთა მხრივ ერთი მოკლულია და ორიც დაჭრილი. კაბინეტის წევრნი ამ წუთს სამეფო სასახლეში ბჭობენ.

პარიჟი. მშვენიერი დარია და დიდი მისვლა მოსვლა. დღესასწაულს ჩვეულებრივის ალტაცებით ატარებენ; ლათინთა უბანი-კი მხიარულებაში მონაწილეობას არ იღებს. დილით ჩვეულებრივი მანიფესტაცია იყო ქ. სტრასბურგის სტატუის წინაშე, ხოლო სიტყვა არ წარმოთქმულა და წრეს გადასული ამპავიც არ მომხდარა. პრეზიდენტ კარნოს, როცა ის ჯარის დასათვალიერებლად მიდიოდა, ხალხი სულ „ვაშას“ უძახდა. პროვინციის ქალაქებში, ჩვეულებისამებრ, ჯარის დათვალიერებას დიდ-ძალი ხალხი დაესწრო. რუბაში რამდენიმე შეტაკება მოხდა სოციალისტთა, რომლებიც მღეროდნენ Internationale-ეს და პატრიოტთა მარსელების მომღერალთა შორის.

პეტერბურგის ბირჟა, 2 ივლისი.

	მყიდველთისა.	გამყიდველისა.	გაყიდულისა.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანათიანი ოქრო .	7,54	7,57	— ,,
ტრამოჯნის კუპონები .	151	151³/₄	— ,,
მანეთიანი ვერცხლის ფული	— ,,	— ,,	— ,,
5°/₀ პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	— ,,	— ,,	242
—მეორისა	— ,,	— ,,	226
4°/₀ მესამე სესხისა. .	— ,,	— ,,	— ,,
სახელმწიფო თავად-აზნაურობის ბანკის მომგებ. ფურცელი . .	— ,,	— ,,	194³/₄
კირაგირობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა:			
6°/₀.	— ,,	101¹/₄	— ,,
5°/₀.	— ,,	100¹/₄	— ,,
ქუთაისის ბანკისა 6°/₀.	— ,,	101¹/₄	— ,,
5°/₀.	— ,,	100¹/₄	— ,,
5°/₀ ობლიგაც. ტფილისის ქალაქის საკრედიტო საზოგადოებისა	— ,,	98³/₄	— ,,

განცხადებანი

30 ივნისს 12 საათზედ ვიღამაც მოიპარა ორი პატარა ლეკვი (ძუკნა და ხვადი). ერთი თავ-ყურ შავი და მეორე ჭრელი. ვინც იპოვნის და მოჰგვრის სვიმონ ნადირაძეს, სათავად-აზნაურო ბანკის ეზოში, ჯილდოს მიიღებს.

ბათუმში, თათრის ბაზარში, გაიმართა წიგნების სავაჭრო ფარდული, სიდაც იღებენ საკომისიოდ ყოველ გვარს ქართულ გამოცემასა და აგრეთვე სურათებს ქართველ საუკეთესო მწერლებისას და საქართველოს შესანიშნავ ადგილებისას. გამომცემლებმა თავიანთის პირობით უნდა მიჰმართონ შემდეგის ადრესით:

Книжная торговля Геронтія Каландадзе. Въ Батумъ, Татарскій базаръ.

კბილის ექიმი
ა. ი. ორბელი
სოლოლაკზედ, საკუთ. სახლებში №№ 14—16
ავადმყოფებს მიიღებს:
დილით 8-დგან 12 საათამდე.
საღამოთი 4-დგან 6 საათამდე.
კვირა-უქმე დღეებში
დილის 8 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდე. (150—71)

დაიბეჭდა და ისყიდება
შინაური საქონელი
და
მისი გონიერი მოვლა-მოშენება.
ივ. როსტომაშვილის მიერ.
გამოცემა
წერა-კითხვის გამავ. საზოგადოებისა.
ფასი ერთი შაური
(5—(3

მამოსადეგი ცნობანი ...
პირველი კერძო საავადმყოფო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ).
ავადმყოფთ იღებენ და სინჯავენ ექიმნი ყოველ-დღე, კვირა დღეებს გარდა.
დილაობით იღებენ:
ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 საათამდის იმათ, ვისაც სჭირს სნეულებანი: გარეგანი (ხირურგიული), კბილებისა, ვენერიული და ათაშანგი (სიფილისი).
ყ. მ. ჩიქოვანი, 9—10¹/₂ საათამდის, სნეულებანი: თვალის და ნერვებისა—ტანში ტკივილებისა.
დ. გ. რუდკოვსკი, 10—11¹/₂ საათამდის, სნეულებანი: შინაგანი, ბავშვებისა და დედათა სქესისა.
ი. ფ. პროტასევიჩი, 11¹/₂—12¹/₂ საათამდის, სნეულებანი: ყურის, ყელის და ცხვირისა.
ა. პ. კარაპეტიანცი, 1—1¹/₂ საათამდის, სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.
საღამოობით მიიღებენ:
ი. გ. ჩეპურკოვსკი, 5—6 საათამდის, სნეულებანი: თვალის და გულმკერდისა; ხიმიურად და მიკროსკოპიულად გასინჯავს ნახველს (ხორხს) და შარდს.
ა. ა. გადომსკი, 6—7 საათამდის, სნეულებანი: ათაშანგი (სიფილისი), ხორცის კანის და გარეგანი (ხირურგიული).
ბ. ა. ნავასარდიანი, 7—7¹/₂ საათამდის.
ე. ი. ფრანციუსი, 7¹/₂—8 საათამდის, სნეულებანი: ყურის, ყელის, და ცხვირისა, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით.
რჩევა-დარიგების და რეცეფტის დაწერის ფასი ათი შაურია; ფასი ექიმთა კრების რჩევისათვის (კონსილიუმისათვის) და ოპერაციებისათვის—მორიგებით.
დირექტორი საავადმყოფოსი, დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი.

ტფილ. გამოფენა.
ვერცხლისა ოქროსი

ძმანი თუთაევნი
ზეთიანის კრასკების ქარხანა იარმუკაზედ
ტფილისში:
ვიღებ სახლების აშენებას, აგრეთვე სახლების შეკეთებას (ремонтъ) და შეღებვას (полная окраска домовъ). ვყიდი ფაბრიკის ფასად ზეთს, ყოველ ნაირ ზეთიანს და მშრალ კრასკებს, აგრეთვე ლიტო-ტიპოგრაფიისას და ამათ მოწყობილებას, კრასკები შეიძლება დაიბარონ სხვა ქვეყნებშიაც 20°/₀-ის ზეის გამოგზავნით, დანარჩენი საქონლის მიღების დროს (наложеннымъ платежомъ). რაც შეეხება კარგი თვისების და კარგა შეზავებულის კრასკის გაყიდვას, ყველა მყიდველი დარწმუნებული უნდა იყოს რომ უტყუარი იქნება. ჩემის საშუალებით და ჩემის თავდებობით შეუძლიან ყველას ყველანაირის სინიდისიანის ხელოსნებისშოვნა, მხოლოდ ცოტა ადრე უნდა შეგვატყობინონ.
(48—22) ძმ. თუთაევი

საკომერციო კურსები
ქალებისა და ვაჟებისათვის
წელი მეთორმეტე
კურსების დანიშნულება ის არის, რომ სპეციალური საკომერციო განათლება შესძინოს მსურველთ, როგორც ქალებს, ისე ვაჟებს, და მოამზადოს ვარჯიშობის შემწეობით ანგარიშის დახელოვნებით მცოდნენი.
სწავლის გათავების შემდეგ ატესტატები ეძლევათ. 1893—94 სამოსწავლო წელს შემდეგი საგნები იქნება სასწავლებელი: 1) საკომერციო ეკონომია, 2) საკომერციო არითმეტიკა, 3) ბუხჰალტერია მარტივი, ორ-კეცი და საბანკო 4) არითმეტიკა საანგარიშო ჩოთქით, 5) საკომერციო მიწერ-მოწერა, 6) სავაჭრო და სათამასუქო წესდებანი, 7) მსწრაფლ-წერა და წერა გაკრული და მრგვალი.
სწავლა დაიწყება 15 სექტემბრიდამ. ახლად შემომსვლელთა მიღება დაიწყება 1 სექტემბრიდამ, ყოველ დღე საღამოს 4 საათიდამ 8 საათამდე, კურსების სადგომში, სახლი ალექსანდრე ფრიდონოვისა, № 9, სერგიევისა და ნაგორნის ქუჩაზე, ათვითაქის პირდაპირ.
პროგრამები და წესები კურსებისა უსასყიდლოდ შეიძლება მიიღოს მსურველმა კურსების სადგომში და ძმათა წოვიანოვების საბანკირო კანტორაში, სიონის ქუჩაზედ.
ვინც ქალაქს გარეშე სცხოვრობს, შეუძლიან წერილით მიმართოს კურსების დამაარსებელს პ. მანველიანცს, ტფილისს.

Доз. ценз. Тифлисъ, 2-го Іюля 1893 г.
სტამბა მ. შარაძისა
რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე